

Liefdewerk, een vak om van te houden

Een interview met ereleden van de Biotechnische Vereniging door Marjolein van Boxel

Elke vereniging met een lange historie heeft zo zijn coryfeeën, mensen die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het ontstaan en bloei van de organisatie. De ereleden van de bijna 50-jarige Biotechnische Vereniging hebben niet alleen veel betekend voor de BV, maar ook voor het vak biotechniek. En daar wilde ik weleens wat meer over horen. Een interview met 'zomaar' enkele ereleden: Jet Nieuwerkerk, Hans Bartels, Frans Angevaare en Ton Meier.

In de jaren '50-'60 begonnen zij hun loopbaan in het lab. En dat ging soms min of meer per ongeluk. Ton Meier, bijvoorbeeld, wilde eigenlijk chemisch analist worden. Toen hij voor die opleiding werd uitgeloot, ging hij op aanraden van een huisvriend langs bij Brocades (later Yamanouchi en Astellas Europe), waar hij direct aan de slag kon als jongste bediende. Op zijn ronde met de post kwam hij langs het proefdierlab, waar hij het vreselijk vond stinken. Toen een diervoorzorgster werd ontslagen, werd Ton gevraagd die positie in te vullen. Het vooruitzicht iets meer te gaan verdienen won het van de stank en toen hij de opleiding diervoorzorging kon gaan doen, raakte hij toch gefascineerd door het vak. Na zo'n vier jaar in de proefdiervoorzorging ging hij meedraaien in het metabolismeonderzoek, als zoötechnisch en medisch analist. Ook Hans Bartels begon als leerling-medewerker, bij de universiteit in Groningen. De ene week hielp hij in de glasblazerij, de andere in de instrumentenmakerij en dan weer moest hij helpen konijnenbokken schoon te maken in de dierenstal. Hij vond het leuk om met dieren te werken en rolde via de interne opleiding diervoorzorging het vak in en belandde uiteindelijk in de microchirurgie. Frans Angevaare werkte voor het eerst met proefdieren in het ziekenhuis in Leiden, waarna hij 25 jaar bij TNO in achtereenvolgens Zeist en Rijswijk heeft gewerkt. Helaas moest hij twintig jaar geleden vanwege een hersenbloeding stoppen met werken. Jet Nieuwerkerk begon als jong medisch analist in een groeiend medisch-biologisch laboratorium en werkte daar vanaf de eerste dag met ratten. Haar baas vond het belangrijk dat iedereen in het lab op de hoogte was van wat daar speelde. Dus las zij veel boeken en leerde zij van anderen. Ook volgde Jet de opleiding tot zoölogisch analist en gaf zij allerlei voorlichting binnen het lab. Nadat in Nijmegen en Utrecht de opleiding proefdiervoorzorging was gestart, stimuleerde Jets baas haar om aan deze opleiding in Leiden mee te werken. »

De tafel met ereleden en hun partners met v.l.n.r. Hans Bartels en zijn vrouw, Jet Nieuwerkerk, Ton Meier, Marjolijn Hoffles, Henk Sloetjes en Wim Wubs.

Er is veel veranderd

In hun werkzame leven hebben deze ereleden veel zien veranderen in de biotechniek. Jet Nieuwerkerk heeft bijvoorbeeld met de eerste kiemvrije dieren gewerkt. Volgens haar is de meest opvallende verandering het gebruik van sterk verbeterde en meer betrouwbare technieken, waardoor veel minder dieren nodig zijn. Zoals 'imaging'. "Het was een andere tijd. In het begin wisten we niet beter en konden we ook niet meer." Nu kun je uitvoerige analyses doen op één enkele druppel bloed. "Omdat er vroeger meer dieren nodig waren, waren er relatief ook meer proefdierversorgers. De eerste proefdierversorgers aan wie ik les gaf, waren ex-bakkers, extimmerlieden, boerenzoons en -dochters. Door de snelle ontwikkelingen in het vak biotechniek (nieuwe technieken en apparatuur), werden in de loop van de tijd steeds hogere eisen aan hen gesteld, die ze gewoonweg niet konden halen. Ze hadden geen basisopleiding, maar wel hart en ziel voor de beesten. Gelukkig zit er nu meer lijn in de opleidingen en is er geld en gelegenheid om naar alternatieven te kijken." Ook Frans Angevaere merkte op dat mensen steeds beter opgeleid zijn en het aantal regels is toegenomen. Ton Meier heeft de registratie van proefdieren binnen zijn bedrijf zien komen en heeft zich daar actief mee bezig gehouden. Volgens Hans Bartels was het mooiste "als je samen met onderzoekers technieken kon uitproberen en ontwikkelen. Je ging naar collega's toe en hielp elkaar dingen te ontwikkelen. Nu word je meer een uitvoerende dienst." Al lijken mensen volgens hem soms meer 'feeling' te hebben met het papier dan met het dier, toch is de regelgeving volgens Bartels toch heel goed geweest. "Het is goed dat sommige dingen die wij vroeger deden tegenwoordig niet meer kunnen of mogen. We hadden er geen idee van hoe schadelijk sommige methoden en stoffen konden zijn, zowel voor het dier als voor onszelf. Het welzijn van het dier is met sprongen vooruitgegaan en dat zie ik alleen maar beter worden."

Het is heel professioneel geworden

Ook in de Biotechnische Vereniging is door de jaren heen veel veranderd. Toen de vereniging werd opgericht, waren er nog districten en vond af en toe een centrale vergadering plaats in Utrecht. Die duurde de hele dag. Jet Nieuwerkerk werd voorzitter van haar district en later zo'n 25 jaar landelijk secretaris van de BV. Zij is nog steeds trouw deelnemer aan de Biotechnische Dagen. "Je bent zo het medisch nieuws vooruit. Ik vind het leuk om dingen te horen die pas

over vijf jaar in toepassing komen." Hans Bartels is in 1968 lid geworden van de BV. "Net zoals je vroeger lid werd van een vakbond, werd je ook lid van de Biotechnische Vereniging. Het was goed voor je ontwikkeling en het moest van je baas." Hans was actief voor district Noord en later ook in het landelijk bestuur. "Ik ben Jet als secretaris opgevolgd toen zij wegging. Het was en is nog steeds een hele hechte club, ook met de andere ereleden. Ik merk dat de interesse in nieuwe ontwikkelingen blijft, zeker als je zelf ook onderwijs hebt verzorgd. Maar op een gegeven moment gaan de mensen jôu vertellen hoe het zit. Bijvoorbeeld met de nieuwe regelgeving. Dan wordt het tijd om te stoppen, een stapje terug te doen." Hans is nog jaarlijks aanwezig bij de Biotechnische Dagen. "Het is heel professioneel geworden. Alle hulde voor de besturen die dat in gang gezet hebben. Daar ben ik heel trots op." Ook Ton Meier is altijd aanwezig bij de Biotechnische Dagen. Hij maakt zelfs (weer) deel uit van de organiserende commissie. Zijn collega Wim Wubs 'luisde' hem destijds in de Biotechnische Vereniging. Door zijn enthousiasme wist men hem al snel te vinden voor allerlei (bestuurs)functies, waaronder uiteindelijk ook die van voorzitter (als voorganger van Henk Sloetjes). "Ik heb in de vereniging veel ten positieve zien veranderen. Toen de districten werden opgeheven, kwamen de coördinatoren en later ook de themadagen. Ook de openheid in de vereniging is heel positief." Frans Angevaere is 25 jaar penningmeester geweest van de BV. "Ik heb de oorkonde nog." Nog steeds leest hij Biotechniek van de eerste tot de laatste letter. Aan de artikelen die biotechnici daarin schrijven merkt hij dat de mensen tegenwoordig veel beter zijn opgeleid.

Ik durf er voor uit te komen dat ik met proefdieren gewerkt heb

Opvallend is met hoeveel warmte deze ereleden nog steeds praten over hun oude vak. Toen Frans Angevaere moest stoppen met werken, heeft hij dat in het begin erg gemist. Hij is toen zelf konijnen gaan houden. Ton Meier valt het op dat het vak nog steeds veel jongeren aanspreekt. "Ik denk dat dat komt door de openheid. Het enige minpunt is dat zoveel industrie verdwijnt uit Nederland. We zijn nu bijna geheel afhankelijk van universiteiten en onderzoeksinstellingen." Jet Nieuwerkerk is vooral blij dat zij heeft kunnen meewerken aan ontwikkelingen "die op den duur toch een hoop ellende bij mensen kunnen voorkomen. Daarom durf ik er ook voor uit te komen dat ik met proefdieren gewerkt heb."

Vraag het aan collega's wanneer je dingen niet weet

En natuurlijk hebben zij ook nog goede adviezen voor de huidige en toekomstige generatie biotechnici en proefdierversorgers. Hans Bartels: "Ons werk is echt liefdewerk, je moet ervan houden. Maar het moet ook een beetje in de genen zitten. Het is een mooi, maar ook een zwaar beroep. Je staat soms voor dilemma's, wanneer je dingen in een bepaalde setting en volgens een bepaald protocol moet doen, terwijl je dat zelf niet vindt kunnen. Ik heb door de jaren heen wel gezien dat mensen moediger worden en zo onderzoekers beter kunnen bijsturen. Een goede opleiding is ook heel belangrijk. Er zit heel veel knowhow bij onze mensen, dus vraag het aan collega's, wanneer je dingen niet weet. Werk goed en volgens de wet, begin niet te knoeien. Hoe wij het vroeger deden had zijn charme, maar ik zou dat nu niet weer willen doen." Ton Meier raadt mensen aan zich bij een vereniging of groep aan te sluiten. "Dat geeft een enorme kick! Het is leuk om samen dingen te regelen en bovendien kun je dan je eigen ideeën spuien. Er zijn heel veel mensen met ideeën, maar vaak darven ze het niet te zeggen. Vertel je ideeën!" Jet Nieuwerkerk sluit af met de boodschap: "Probeer je werk met hart en ziel te doen en denk erbij na. Er komen steeds meer proeven en alles moet getest worden. Heel veel mensen zijn zelf schuldig aan de extra dierproeven die moeten worden gedaan omdat ze zelf zo veilig willen zijn."

En zo komen we vanuit een terugblik toch weer in de actualiteit. De actualiteit van dier-experimenteel onderzoek, waar onze ereleden nog zeer bij betrokken zijn.

«